

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

1. Սույն հավելվածում ներկայացվում է տնտեսական գործունեության ճյուղային դասակարգումը՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարի 2009 թվականի հունիսի 3-ի թիվ 372-Ն հրամանով հաստատված «Տնտեսական գործունեության տեսակների Հայաստանի Հանրապետության դասակարգչի» (այսուհետ՝ Դասակարգչի) երկրորդ խմբագրության (NACE rev.2):

2. Տնտեսական գործունեության տեսակները հաշվետվություններում ներկայացվում են ըստ հետևյալ խմբերի.

- 1) **Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն.** Այս խումբն ընդգրկում է բուսական և կենդանական բնական պաշարների շահագործումը: Բաժինը ներառում է մշակաբույսերի աճեցումը, անասնաբուծությունը, անտառային տնտեսությունը, այլ բույսերի և կենդանիների բուծումը գյուղացիական տնտեսություններում կամ բույսերի հավաքումը և կենդանիների որսը բնական միջավայրում: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. բուսաբուծություն

բ. անասնապահություն

գ. անտառային տնտեսություն և փայտամթերումներ

դ. ձկնորսություն և ձկնաբուծություն

ե. A-00 այլ:

- 2) **Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում.** Այս խումբը ներառում է բնության մեջ հանդիպող պինդ ապարների և հանքանյութերի արդյունահանումը բոլոր եղանակներով: Այս խումբը տարանջատված է երկու ենթախմբերի՝ «մետաղական հանքաքարի արդյունահանում», որը համապատասխանում է Դասակարգչի երկրորդ խմբագրության 05 խմբում ներառվող գործունեության տեսակներին և «շինանյութերի արդյունահանում», որում ներառվում են դասակարգչի 08 խմբում նկարագրված գործունեության տեսակները: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. մետաղական հանքաքարի արդյունահանում

բ. շինանյութի արդյունահանում:

- 3) **Մշակող արդյունաբերություն.** Մշակող արդյունաբերության խմբում դասվող տնտեսական միավորներն իրականացնում են տնտեսության այլ ճյուղերի (գյուղատնտեսություն, հանքագործական արդյունաբերություն և այլն) կողմից արտադրվող արտադրանքի, նյութերի բաղադրիչների ձևափոխում, նորոգում, վերականգնում: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. սննդի արդյունաբերություն

բ. մսի մշակում և պահածոյացում

- գ. մրգերի և բանջարեղենի մշակում և պահածոյացում
- դ. կաթնամթերքի արտադրություն
- ե. հացի և ալյուրե հրուշակեղենի արտադրություն
- զ. խմիչքների արդյունաբերություն
- է. ծխախոտի արդյունաբերություն
- ը. մանածագործական արտադրատեսակների և հագուստի արտադրություն
- թ. կաշվե արտադրատեսակների արտադրություն
- ժ. փայտանյութի, թղթի, փայտե և թղթե արտադրատեսակների արտադրություն (բացի կահույքից)
- ժա. պոլիգրաֆիական գործունեություն
- ժբ. քիմիական նյութերի արտադրություն
- ժգ. դեղագործական արտադրատեսակների արտադրություն
- ժդ. ռետինե և պլաստմասե արտադրատեսակների արտադրություն
- ժե. ոչ մետաղական արտադրատեսակների արտադրություն
- ժզ. հիմնային մետաղների արտադրություն
- ժէ. մետաղե պատրաստի արտադրատեսակների արտադրություն, բացի մեքենաներից և սարքավորումներից
- ժը. համակարգիչների, էլեկտրոնային, օպտիկական և էլեկտրական սարքավորումների արտադրություն
- ժթ. կահույքի արտադրություն
- ի. մեքենաների և սարքավորումների նորոգում և տեղակայում
- իա. C-00 այլ:

- 4) **Էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում.** Տվյալ խմբում ներառվում է էլեկտրաէներգիայի, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարումը արդյունաբերական կազմակերպություններին և բնակելի զանգվածներին: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. էլեկտրաէներգիայի արտադրություն, փոխանցում և բաշխում,

բ. D-00 այլ:

- 5) **Ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և վերամշակում.** Այս խումբը ներառում է ջրամատակարարումը, կոյուղու, ջրահեռացման պինդ և ոչ պինդ թափոնների հավաքման և վերամշակման հետ կապված գործունեությունը: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակը՝

ա. ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և վերամշակում:

- 6) **Շինարարություն.** Այս խմբում ներառվում են նոր շինարարությունը, շինարարական օբյեկտների ընդլայնման կամ վերափոխման, նորոգման հետ կապված աշխատանքները, պատրաստի բլոկավոր կոնստրուկցիաներից շենքերի և ժամանակավոր շինությունների կանգնեցումը

շինհրապարակներում: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. բնակելի և ոչ բնակելի շենքերի շինարարություն

բ. ճանապարհների և երկաթուղիների շինարարություն

գ. F-00 այլ:

- 7) **Առևտուր.** Այս խմբում ներառվում են ցանկացած ապրանքների մեծածախ և մանրածախ առևտուրը (ապրանքի վաճառք առանց ձևափոխման) և ապրանքների վաճառքին բնորոշ ծառայությունների մատուցումը: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. ավտոմեքենաների, մոտոցիկլների և դրանց պահեստամասերի առևտուր և նորոգում

բ. մեծածախ առևտուր

գ. մանրածախ առևտուր

- 8) **Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն.** Այս խումբը ներառում է մարդատար և բեռնատար տրանսպորտային միջոցների գործունեությունը, խողովակաշարերով փոխադրումները, ուղևորների և բեռների տեղափոխման շահագործումը, բեռների մշակումը, պահպանումը, ինչպես նաև փոստային ծառայությունները: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. տաքսի ծառայություններ

բ. ավտոճանապարհային բեռնափոխադրումներ և փոխադրման ծառայություններ

գ. օդային տրանսպորտի գործունեություն

դ. պահեստավորում և պահպանում

ե. H-00 այլ:

- 9) **Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում.** Այս խումբը ներառում է կարճաժամկետ բնակության համար հաճախորդներին բնակատեղերի տրամադրման և/կամ տեղում սպառման նպատակով սննդամթերքի և խմիչքների պատրաստումը և վաճառքը (օրինակ՝ ռեստորաններ, սրճարաններ, հյուրանոցներ և այլն): Խմբում չեն ներառվում ամսական կամ տարեկան ժամկետներով բնակարանների վարձակալության տրամադրումը և կերակրատեսակների և խմիչքների պատրաստումը և վաճառքը, որոնք նախատեսված չեն տեղում սպառման համար: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. հյուրանոցների և համանման բնակատեղերի տրամադրման ծառայություններ

բ. հանրային սննդի կազմակերպում

գ. I-00 այլ:

- 10) **Տեղեկատվություն և կապ.** Այս խումբը ներառում է տեղեկատվության փոխանցման հաղորդակցման ուղիների, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների բնագավառի գործունեությունը, տվյալների կամ այլ տեղեկատվության մշակման ծառայությունները: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. հրատարակչական գործ

բ. հեռուստառադիոձրագրերի կազմում և հեռարձակում

գ. հեռահաղորդակցություն

դ. համակարգչային ծրագրավորում և հարակից գործունեություն

ե. J-00 այլ:

- 11) **Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն.** Այս խմբում ներառվում են առևտրային բանկերի, վարկային կազմակերպությունների, ապահովագրական ընկերությունների, ներդրումային ընկերությունների և այլ ֆինանսական կազմակերպությունների գործունեությունը (վճարահաշվարկային կազմակերպություններ, գրավատներ, արտարժույթի դիլերային-բրոքերային գործունեություն իրականացնողներ, այլ բրոքերային ու դիլերային գործունեություն իրականացնողներ, ապահովագրական միջնորդներ և այլն): Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. առևտրային բանկեր

բ. վարկային կազմակերպություններ

գ. ապահովագրական ընկերություններ

դ. ներդրումային ընկերություններ

ե. այլ ֆինանսական կազմակերպություններ:

- 12) **Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն.** Այս խումբը ներառում է անշարժ գույքի առք ու վաճառքը, վարձակալության տրամադրումը, գնահատումը: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի առք ու վաճառք

բ. L-00 այլ:

- 13) **Մասնագիտական, գիտական և տեխնիկական գործունեություն.** Այս խումբը ներառում է համապատասխան մասնագիտական որակավորման, գիտելիքների և հմտությունների օգնությամբ սպառողներին ծառայությունների մատուցումը, վերլուծական և հետազոտական աշխատանքների իրականացումը: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. իրավաբանական և հաշվապահական գործունեություն

բ. ճարտարապետական և ճարտարագիտական գործունեություն

գ. գիտական հետազոտություններ և մշակումներ

դ. գովազդային գործունեություն

ե. M-00 այլ:

- 14) **Կրթություն.** Այս խումբը ներառում է տարբեր մակարդակների կրթություն և ցանկացած մասնագիտական ուսուցում: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. բարձրագույն կրթություն

բ. P-00 այլ:

- 15) **Առողջապահություն.** Այս խումբը ներառում է առողջապահական բնագավառում գործունեությունը և ծառայությունների մատուցումը:

- 16) **Մշակույթ, զվարճություն, հանգիստ.** Այս խումբը ներառում է մշակույթի, սպորտի, հանգստի և զվարճությունների բնագավառում հասարակությանը մատուցվող ծառայությունները:
- 17) **Տնտեսության այլ ճյուղեր.** Այս խմբում արտացոլվում են տնտեսության այն ճյուղերը և գործունեության տեսակները, որոնք ներառված չեն սույն կետի 1-16 ենթակետերում ներկայացված խմբերում, ինչպես նաև Դասակարգչի երկրորդ խմբագրության 32.1 և 79 բաժիններում ընդգրկված գործունեության տեսակները: Սույն խմբի ներկայացման համար ընտրվում է հետևյալ տարբերակներից մեկը՝

ա. ոսկերչական արտադրատեսակների և զարդերի արտադրություն

բ. զբոսաշրջություն

գ. S-00 այլ:

3. Վարկերի դասակարգումն ըստ գործունեության տեսակների անհրաժեշտ է իրականացնել ելնելով վարկի օգտագործման նպատակից՝ հաշվի առնելով հետևյալը.

- 1) եթե վարկը վերցվում է հիմնական գործունեությունից տարբեր *համալրելվող* գործունեության ուղղությամբ ծախսվելու նպատակով, վարկի գումարն անհրաժեշտ է ներառել համատեղվող գործունեության տեսակի տողում,
- 2) եթե վարկը վերցվում է վարկառուի կողմից իրականացվող *օժանդակ* գործունեության ուղղությամբ ծախսվելու նպատակով, վարկի գումարն անհրաժեշտ է ներառել վարկառուի հիմնական գործունեության տեսակի տողում,
- 3) եթե վարկի ծախսման ուղղությունները մեկից ավելի են և հնարավոր չէ գումարը բաշխել ըստ առանձին գործունեության տեսակների, վարկի գումարն անհրաժեշտ է ներառել վարկառուի հիմնական գործունեության տեսակի տողում,
- 4) *Հիմնական գործունեության տեսակ* է համարվում կազմակերպության կողմից իրականացվող գործունեության այն տեսակը, որի ավելացված արժեքը գերազանցում է կազմակերպության շրջանակներում իրականացվող յուրաքանչյուր այլ գործունեության տեսակների ավելացված արժեքին և յուրացվում է կազմակերպությունից դուրս,
- 5) *Համալրելվող գործունեության տեսակ* է համարվում մեկ կազմակերպության շրջանակներում հիմնականից տարբեր իրականացվող գործունեություն, որի արդյունքները նույնպես յուրացվում են կազմակերպությունից դուրս,
- 6) *Օժանդակ գործունեության տեսակ* է համարվում հիմնական գործունեությանը նպաստող կամ օժանդակող գործունեությունը, որի արդյունքները կազմակերպության շրջանակներից դուրս յուրացման ենթակա չեն:
- 7) **Ավելացված արժեքը** հաշվարկվում է որպես ապրանքների և ծառայությունների թողարկման ու միջանկյալ սպառման տարբերություն: **Ընդ որում, թողարկումն** իրենից ներկայացնում է որոշակի ժամանակաշրջանում արտադրված ապրանքների և ծառայությունների ընդհանուր արժեքը, իսկ **միջանկյալ սպառումը** կազմված է այն ապրանքների ու ծառայությունների արժեքից, որոնք հաշվետու ժամանակաշրջանում ամբողջությամբ սպառվում կամ վերափոխվում են արտադրության ընթացքում: Միջանկյալ սպառման մեջ չի ներառվում հիմնական կապիտալի սպառումը:
- 8) **Ավելացված արժեքի միջոցով** գործունեության տեսակները որոշելու անհնարինության դեպքում կարող է կիրառվել երկու մոտեցում՝

ա. ստեղծված արդյունքի՝ թողարկման կամ հասույթի,

բ. ծախսերի՝ աշխատավարձի, աշխատողների թվաքանակի և ծախսված աշխատաժամանակի հիման վրա: